

اخبار

درگذشتگان

درگذشت حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ محمدتقی شوشتری
 فقیه رجالی، محدث و مفسر نام آور حضرت آیت الله علامه آقای حاج
 شیخ محمدتقی شیخ (شوشتری) یکی از مفاخر شیعه در عصر کنونی به شمار
 می رفت. خاندان وی تا سه قرن پیش، همه از عالمان دین بوده اند. پدرش
 آیت الله شیخ محمد کاظم (۱۲۹۷-۱۳۷۱ق) از شاگردان آیات عظام: آخوند
 خراسانی و طباطبایی یزدی صاحب عروه و مرجع تقلید مردم سامان خویش (و
 او فرزند آیت الله شیخ محمدعلی (م ۱۳۲۲ق) و جدش آیت الله العظمی شیخ
 جعفر شوشتری (۱۲۲۰-۱۳۰۳ق) صاحب «خصائص الحسینیه» و «منهج
 الرشاد» و نیای والایش مرحوم ملاعلی شوشتری شاگرد خاص علامه سید
 نورالدین بن سید نعمت الله شوشتری (فرزند علی بن حسین شوشتری - جد
 خاندان آیت الله محلاتی و شیرازی و خاندان شیخ جعفر) بوده است. رساله
 عملیه او «منتخب المتخب» نام داشت. وی به علت مبارزات با حکومت
 رضاخان شش ماه به بروجرد تبعید شد. معظم له در سال ۱۳۲۰ق (۱۲۸۱ش)
 در نجف اشرف دیده به جهان گشود و تا هفت سالگی قرآن و خواندن و نوشتن
 را فراگرفت و در سال ۱۳۲۷ به شوشتر بازآمد و به یادگیری علوم دینی روی
 آورده و پس از فراغ از مقدمات به حوزه درس حضرات آیات: پدرش،
 سیدعلی اصغر حکیم، سید مهدی آل طیب و سید محمدتقی شیخ الاسلام روی
 آورد و به مرتبه والای اجتهاد رسید. در سال ۱۳۵۳ق (۱۳۱۴ش) تاب تحمل
 زشتکاریهای حکومت رضاخان - و به ویژه کشف حجاب - را نیاورده و به عتبات
 عالیات کوچید و در آنجا به کسب دانش و نوشتن تالیفات خویش دست یازید.
 پس از سقوط رضاخان، در ۱۳۶۰ق (۱۳۲۱ش) به شوشتر بازگشت و به
 تدریس، تألیف، امامت جماعت، افتاء، راهنمایی مردم و تکمیل و تنظیم و
 ترتیب نوشته های خود پرداخت. بیشتر کتابهایش از حسنات عصر به شمار
 می رود و آیتی از تحقیق، تتبع، ژرف نگری و دقت نظر است. زندگی او
 نشانه ای از زندگی علمای سلف و زهد و تقوی و ورع وی یادآور ایمان و تقوای
 صحابه امامان اطهار بود. از ویژگیهای ایشان قناعت بسیار، دل نبستن به
 زخارف دنیا، عشق به ائمه اطهار - علیهم السلام - شوق به مطالعه، استفاده از
 کمترین وقت خود (که حتی در هواپیما هم به نوشتن و مطالعه کردن مشغول
 بودند)، تقید به نوافل یومیه و نماز شب، و روزه سه روز هرماه، علاقه بسیار به

ادعیه - خصوصاً دعالی ابو حمزه ثمالی - و قرائت قرآن (به گونه ای که در ماه مبارک رمضان هر سه روز یک بار، ختم قرآن می کردند)، دوری از صرف وجوهات شرعیه در مصارف شخصی و گذراندن زندگی از هدایا و نذورات به مقدار اندک، خلق خوش و زیان نرم، دست باز و روحیه کریم، نظافت شخصی و انجام کارهای خود، شنا و پیاده روی کردن هر روزه را می توان نام برد. وی در کتابهایش در صدد تصحیح اشتباهات و ضبط دقیق مطالب علمی بود. تالیفات گرانبهایش - که در فن رجال، تاریخ، حدیث، فقه و کلامند - عبارتند از:

- ۱- قاموس الرجال فی تحقیق رواة الشیعة و محدثیهم (۱۴ ج). نوشتن و به پایان رسیدن این کتاب حدود چهل سال به طول انجامیده و جایزه بهترین کتاب را در سال ۱۳۷۱ ش (۱۴۱۲ ق) به خود اختصاص داده است. (این کتاب در صدد رفع خطاها و اغلاط کتاب ارزشمند «تنقیح المقال فی علم الرجال» است). ۲-
- بهبج الضیاعه فی شرح نهج البلاغه (۱۴ ج). به گفته خود علامه، نگارش این کتاب حدود پنجاه سال به درازا کشیده و شامل شرح موضوعی نهج البلاغه در ۶۰ موضوع بوده و در آن به تصحیح خطاهای شروح ابن ابی الحدید، ابن میثم بحرانی، راوندی و سید حبیب الله خویی دست بازیده است. ۳- النجعة فی شرح اللیعة (۱۱ ج). مؤلف این کتاب را در سی سالگی آغاز کرده (۱۳۵۰ ق) و در سال ۱۳۵۴ به پایان رسانیده است. (در معرفی آن ببینید: مجله آینه پژوهش، شماره ۷ (خرداد ۱۳۷۰) ص ۳۲-۳۴. ۴- الاربعون حدیثاً (در فضائل ائمه اطهار و معجزات آنان و نکوهش دشمنان ایشان). ۵- آیات بینات فی حقیقه بعض المنامات. ۶- قضاء امیر المؤمنین علی بن ابی طالب - علیه السلام - (سه بار به فارسی و منتخبی از آن به انگلیسی ترجمه شده است). ۷- البدایع (کشکولی در مطالب گوناگون نظم و نثر است). ۸- الاوائل. ۹- رساله فی تواریخ النبی و الال (ضمیمه جلد سیزدهم قاموس الرجال به چاپ رسیده است). ۱۰- الدر المنظیر فی المکتبین بابی بصیر (همراه جلد یازدهم قاموس الرجال). ۱۱- مقدمه توحید مفضل. ۱۲- رساله در محاکمه بین شیخ صدوق و شیخ مفید در یک مسأله کلامی. (ظاهراً مسئله «سهو النبی» که در آنجا به یاری شیخ صدوق برخاسته است). ۱۳- الاخبار الدخیلة (۴ ج) - که عنوان کتاب سال را در ۱۳۶۲ به خود اختصاص داد. و کتابهای چاپ نشده آن مرد بزرگ عبارتند از: ۱۴- الاربعون حدیثاً (دو کتاب) ۱۵- نوادر الاخبار و جواهر الآثار. ۱۶- حاشیه بر توضیح المسائل آیت الله العظمی خویی. ۱۷- حواشی و استدراکات ثواب الاعمال شیخ صدوق. ۱۸- کشکول. ۱۹- حواشی و یادداشتهایی در اطراف قرآن مجید. ۲۰- شرح وجیزه شیخ بهایی. معظم له کتابخانه کم نظیر خود و محل نگهداری آنها را نیز وقف آستان قدس رضوی کرده است. آن مرد بزرگ از آیت الله شیخ آقابزرگ تهرانی اجازه روایت دریافت داشته و به آیت الله العظمی نجفی مرعشی اجازه روایت بخشوده بود. در اسفند ۱۳۷۳ بود که کنگره بزرگداشت مقام علمی ایشان با شرکت اساتید حوزه و دانشگاه در شوشتر برگزار گردید و دو کتاب در تجلیل از خدمات علمی، دینی و اجتماعی آن مرد بزرگ منتشر شد.

سرانجام صبح جمعه ۱۹ ذیحجه الحرام ۱۴۱۵ (۲۹ اردیبهشت ۱۳۷۴) تندباد اجل آن گوهر یگانه را از کف ما ربود و در ۹۵ سالگی بدرود حیات گفت. پیکر پاک وی را پس از تشییع باشکوه و با حضور هیئت اعزامی مقام معظم رهبری و هیئت دولت و مجلس شورای اسلامی و برخی از شخصیت‌های سیاسی و مذهبی، در شوشتر، جوار «سید محمد گلابی» به خاک سپردند.

*

درگذشت آیت الله حاج شیخ محمد باقر کمره‌ای

فقیه و دانشمند معظم حضرت آیت الله آقای حاج شیخ محمد باقر کمره‌ای خمینی از علمای مشهور و نویسندگان بنام به شمار می‌رفت. وی پس از سال ۱۳۲۰ ق در کمره (اطراف خمین) در بیت علم و تقوا و فضیلت دیده به جهان گشود و پس از پشت سر نهادن دوران کودکی و طی تحصیلات مکتب‌خانه، نزد پدر بزرگوارش - مرحوم حجة الاسلام حاج شیخ محمد که از علمای تحصیل کرده حوزه علمیه اصفهان بود - مقدمات علوم را تا سطوح بیاموخت، سپس برای ادامه تحصیل به اراک رفت و پس از چند ماه در سال ۱۳۴۱ ق به قم مهاجرت کرد و به تکمیل تحصیلات و فراگیری سطوح عالی اشتغال ورزید. آنگاه به درس مرحوم آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری حاضر شده و از مباحث فقهی و اصولی آن مرد بزرگ بهره‌ها برد و همزمان با آن از درسهای آیات عظام: حاج سید ابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینی (که به خاطر اعتراض به سیاستهای دولت وابسته به انگلیس ملک فیصل در عراق همراه با آیات عظام: شیخ محمدحسین اصفهانی، سید عبدالحسین حجت، سیدعلی شهرستانی و شیخ مهدی خالصی به ایران - قم - تبعید شده بودند) فراوان بهره برد. نیز در سال ۱۳۴۶ ق که علمای اصفهان به عنوان مخالفت با حکومت رضاخان به قم مهاجرت کرده بودند به درس مرحوم آیت الله العظمی حاج شیخ محمد رضا مسجدشاهی اصفهانی حاضر شده و از درسهای عمومی و خصوصی وی بهره برد و مورد توجه خاص استاد قرار گرفت. وی این درسها را با فرزند استاد، مرحوم آیت الله حاج آقا مجدالدین مباحثه می‌کرد. در سال ۱۳۴۷ ق به اصفهان رفت و به مدت دو سال مهمان استاد بود و از درسها و معاشرتهای او بهره شایان برد. در سال ۱۳۴۹ ق به نجف رفت و در آنجا از محضر حضرات آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نائینی و آقاضیاء عراقی بهره‌های فراوان برد و مبانی فقه و اصول خویش را استوار ساخت. آیت الله فقید در سال ۱۳۵۸ ق (۱۳۱۸ ش) پس از مراجعت به ایران و از اندکی اقامت در وطن خویش، به شهر ری کوچید و تا پایان عمر در آنجا اقامت گزید. فقید سعید تا پایان زندگی به تدریس خارج فقه و اصول، تالیف، ترجمه، راهنمایی مردم، اقامه جماعت اشتغال داشت و زهد فراوان و قناعت بسیار از زندگی اش مشهود بود. بر روزه گرفتن سه ماه رجب و شعبان و رمضان، نوافل یومیه، تهجد و شب زنده داری، رعایت مستحبات و پرهیز از مکروهات، بی‌اعتنایی به زخارف دنیا پای می‌فشرد و دوبار پیاده به حج خانه خدا مشرف شد. از ذوقی

عالی و طبعی سرشار برخوردار بود و شعر عربی و فارسی را روان می سرود. از آثار فراوانش تبخّر و مهارت او در فقه، اصول، تفسیر، کلام و عقاید، تاریخ، تراجم، ادبیات عرب و عجم، لغت، حدیث، ملل و مذاهب اسلامی، معانی و بیان، و غیره مشهود است. از جمله کتابهایش که متجاوز از پنجاه عنوان است، عبارتند از:

- ۱- تقریرات فقه و اصول اساتید خود در قم و نجف اشرف (خطی)
- ۲- اصول الفوائد الغریبه بر گرفته از درس اصول اساتید خویش (ج ۲: مباحث الفاظ و اصول عملیه) ۳- حاشیه بر مکاسب (خطی) ۴- رساله در مکاسب محرمة (خطی) ۵- فصل الخصومة فی الورد والحکومة (خطی) ۶- فروع دین و نصوص احکام یا فقه فارسی (ج ۴) ۷- راهنمای حج ۸- خداشناسی (ج ۱)
- ۹- الدین فی طور الاجتماع (ج ۵)، سه جلد آن به چاپ رسیده) ۱۰- ستون دین
- ۱۱- روحانیت در اسلام (ج ۲) ۱۲- مرانامه اتحاد روحانیون و علمای اسلام
- ۱۳- السیف المشتهر فی تحقیق اسم المصدر (این کتاب که بسیار مورد تشویق مرحوم شیخ محمد رضا اصفهانی قرار گرفت، خطی است) ۱۴- هدیه عید نوروز یا عروس مدینه ۱۵- خودآموز علم بلاغت ۱۶- خودآموز صرف زبان عربی ۱۷- انتخابات اساسی حکومت ملی یا اصلاح مجلس شورای ملی
- ۱۸- کانون حکمت قرآن (تفسیر سوره لقمان) ۱۹- کانون عقّت قرآن (تفسیر سوره یوسف) ۲۰- ترجمه و شرح اصول کافی (ج ۴) ۲۱- ترجمه و شرح روضه کافی ۲۲- ترجمه امالی شیخ صدوق ۲۳- ترجمه خصال صدوق ۲۴- ترجمه کمال الدین و تمام النعمة ۲۵- ترجمه کنز الفوائد کراچی به نام «گنجینه معارف شیعه امامیه» ۲۶- ترجمه نفس المهموم محدث قمی به نام «رموز الشهادة»
- ۲۷- ترجمه جلد دوم الکنی واللقاب به نام «مشاهیر دانشمندان اسلام»
- ۲۸- ترجمه (شیوا و متین) «مفاتیح الجنان» ۲۹- ترجمه بحار الانوار- کتاب السماء والعالم به نام «آسمان و جهان» (ج ۱۰) ۳۰- ترجمه «تحف العقول»
- ۳۱- ترجمه «الغارات» ابواب ابراهیم ثقفی ۳۲- حمزه سالار شهیدان در جنگ احد
- ۳۳- همّت بلند، پرتوی از زندگانی سیدالشهدا ترجمه «سمو المعنی فی سمو الذات». ۳۴- نیز در مقدمه کتابهایی که ترجمه کرده است، شرح احوال مؤلف و معرفی کتاب را به تفصیل نگاشته که خود کتابی جداگانه را تشکیل می دهد.
- ۳۵- دیوان اشعار (خطی). ۳۶- حکومت شاهی مایه تباهی (تأیید جمهوری اسلامی). ۳۷- پاسداری از حکومت جمهوری اسلامی. ۳۸- مروراید حکمت (نظم کلمات قصار علی علیه السلام در نهج البلاغه). این مرد بزرگ از تمام اساتید خویش اجازه اجتهاد و روایت داشته و اجازه اجتهادش از مرحوم آیت الله حائری بسیار قابل توجه است. آن عالم فرزانه پس از عمری سرشار از خدمات دینی، اجتماعی و علمی در ۹۵ سالگی در تاریخ ۵ محرم الحرام ۱۴۱۶ ق (۱۴ خرداد ۱۳۷۴ ش) بدرود حیات گفت و در صحن حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی - علیه السلام - به خاک سپرده شد.

*

درگذشت آیت الله حاج میرزا کاظم دینوری

حضرت آیت الله آقای میرزا کاظم دینوری تبریزی یکی از مفاخر عالمان تبریز به شمار می رفت و خاندان و الایش همه تا هفت نسل از علمای بزرگ دین بوده اند. پدرش آیت الله علامه حاج میرزا احمد مجتهد و عمویش آیت الله العظمی حاج میرزا صادق آقا تبریزی و آیت الله علامه حاج میرزا محسن تبریزی (فرزند آیت الله میرزا محمد مجتهد فرزند آیت الله مولی محمد علی قراچه داغی تبریزی صاحب شرح تبصره علامه حلی) بوده اند. فقید سعید در حدود سال ۱۳۲۰ ق در بیت علم و تقوا و فضیلت در تبریز زاده شد. پس از دوران کودکی و طی آموزشهای ابتدایی، به فراگیری سطوح نزد پدر بزرگوارش و دیگران پرداخته، پس از مدتی رهسپار حوزه علمیه نجف اشرف گردید. در آنجا پس از تکمیل سطح، به درس حضرات آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نائینی، آقاضیاء عراقی و شیخ محمد حسین اصفهانی حاضر شده و بهره های فراوان برد. پس از چندی به تبریز بازگشت و تا آخر عمر مبارکش به ترویج دین و بزرگداشت شعائر مذهبی تدریس علوم دینی، افتاء و تربیت شاگردان و راهنمایی مؤمنان و امامت جماعت (در مسجد جمعه) پرداخت. از آثار ایشان به غیر از تقریرات درس فقه و اصول اساتید خویش، رساله «توضیح المسائل» است. آن مرد بزرگ پس از عمری تلاش و کوشش در راه اعلائی کلمه توحید در تاریخ سه شنبه ۱۴ محرم الحرام ۱۴۱۶ ق (۲۳ خرداد ۱۳۷۴ ش) در ۹۵ سالگی بدرود حیات گفت. در غم فقدان وی پیام تسلیتی از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای - مدظله العالی - خطاب به امام جمعه تبریز صادر شد.

ناصرالدین انصاری

درگذشت آیت الله حاج شیخ عزیزالله خسروی زنجان

حاج شیخ عزیزالله خسروی در سال ۱۳۲۶ هجری قمری در قصبه پری از توابع زنجان به دنیا آمد و پس از فراگرفتن ادب فارسی و خواندن کتابهای نصاب الصبیبان، گلستان، تاریخ معجم، تاریخ و صاف و دره نادری در سن بیست سالگی به حوزه علمیه زنجان وارد شد و زیر نظر و اشراف آیت الله شیخ فیاض زنجان به مدت ده سال به فراگیری ادبیات عرب و علوم اسلامی پرداخت.

وی در سال ۱۳۱۹ ه. ش. به حوزه علمیه قم وارد شد و دوازده سال با تلاش و پشتکار به تحصیل علوم اسلامی پرداخت. یک دوره فلسفه و حکمت متعالیه را از محضر پرفیض اساتید عظام شیخ مهدی مازندرانی (ره) و امام خمینی (ره) فراگرفت و خارج فقه و اصول را از محضر آیت الله فیض قمی، آیت الله صدر، آیت الله حجت و آیت الله بروجردی - رضوان الله علیهم اجمعین - کسب فیض نمود.

در سال ۱۳۳۱ ه. ش. به حوزه علمیه نجف اشرف عزیمت کرد و حدوداً

دو سال از آن حوزه پربرکت بهره گرفت و از آیت الله العظمی سید محسن حکیم (ره) موفق به اخذ اجازه روایت گردید. پس از بازگشت به ایران در سال ۱۳۳۴ ه. ش. حسب الامر آیت الله العظمی بروجردی (ره) به منظور ترویج احکام قرآن و معارف اهل بیت به منطقه دورافتاده و بسیار محروم تکاب عزیمت نمود و به امر آن مرجع بزرگ که فرموده بود «در آنجا مذاهب مختلف هست، وجود شما لازم است» تا پایان عمر خود به مدت چهل سال تمام به کار تدریس و تربیت طلاب، وعظ و خطابه و ارشاد مردم و ایجاد وحدت پرداخت و به رغم شرایط دشوار آن منطقه نقش بسیار مؤثری در گسترش مکتب اهل بیت (ع) و تعمیق ریشه های اعتقادات شیعی داشت.

در جریان مسائل سیاسی نیز در هیچ دوره ای کوچکترین تمایل و سازش با دستگاه رژیم ستمشاهی نداشت و در آن منطقه به عنوان روحانی مخالف دستگاه حاکم شناخته می شد. پس از ماجرای پانزده خرداد ۱۳۴۲، توسط دستگاه امنیتی تحت الحفظ به شهرستان میاندوآب برده شد و پس از آن نیز گام برداشتن در جهت اهداف از استاد خود امام خمینی (ره) در مجالس عمومی، بارها مورد تحدید و تطمیع قرار گرفته بود، ولی تا پایان با اعتماد و اتکا بر قدرت لایزال الهی ثابت و استوار ایستاد.

دو صفت ایشان برجسته و زبانزد خاص و عام بود. اول توکل ایشان بر خداوند متعال، به طوری که هر کس در چند دقیقه مصاحبت با ایشان به این صفت عظیم که از گفتار و کردار آن مرد الهی تراوش می کرد، پی می برد؛ دوم محبت زاید الوصف به اهل بیت (ع).

سرانجام این عاشق اباعبدالله (ع) در نودسالگی در شب اول محرم ۱۴۱۶ ق دعوت حق را اجابت کرد و به موالیانش پیوست و پس از تشییع باشکوهی در گلزار شهدای تکاب به خاک سپرده شد.

درگذشت دانشمند فقید استاد سید مصلح الدین مهدوی

کمتر کسی است که نام دانشمند بزرگوار و نویسنده عالیمقام استاد فرزانه مرحوم سید مصلح الدین موسوی مهدوی اصفهانی را نشنیده باشد. ایشان بیش از پنجاه سال از زندگی خویش را در کار تألیف و تحقیق و احیای عالمان دین و شرح خدمات مفاخر روحانیت شیعه گذرانید و از این رهگذر کتابهای بسیاری را به عالم علم و دانش ارزانی داشت. فقید سعید در صبحگاه ۱۵ محرم الحرام ۱۳۳۴ ق در محله بیدآباد اصفهان، در بیت علم و تقوی و فضیلت به دنیا آمد؛ و نامش را محمدحسین نامیدند (هرچند هرگز بدان شهرت نیافت). پدرش مرحوم حجة الاسلام آقا سید شهاب الدین - محمدتقی - (۱۲۶۳-۱۳۴۰ ق) از علما و ادبا و مجتهدین (فرزند آیت الله آقا سید حسن مجتهد خواجهوی (م ۱۲۶۳ ق) صاحب رساله «اعجاز القرآن»، فرزند آیت الله آقا سید محمدتقی مستجاب الدعوه (م ۱۲۳۶ ق)) و مادرش فرزند آیت الله آخوند ملا محمد حسین کرمانی (م ۱۳۳۰ ق) صاحب مسند قضا و فتوا و بنیادگذار دو مسجد: نور و

رضوان بوده است. پس از شش سالگی به مدارس جدید رفته و پس از پشت سر نهادن تحصیلات ابتدایی، همزمان به تحصیل دانش جدید و استفاده از درس علمای دین همت گماشت. او در اصفهان از محضر حضرات آیات آقایان میرزا محمدعلی حبیب آبادی (صاحب مکارم الآثار)، سید حسن مدرس میرمحمد صادقی، میرزا محمد باقر امامی، سید صدرالدین حسینی کوهپایه ای و سیدعلی نوربخش و در تهران، علاوه بر تحصیل در دانشسرای عالی از درس علامه شیخ محمد حسین فاضل تونی و آیت الله سید محمد کاظم عصار بهره ها برد. سپس با گرفتن لیسانس به اصفهان بازگشت و به تدریس ادبیات، فلسفه و منطق و دروس دینی در دبیرستانهای ادب و سعیدی پرداخت و در کنار آن علاوه بر تحصیل علوم اسلامی - خصوصاً از محضر مرحوم معلم حبیب آبادی - به تألیف و تصنیف در رشته های: تاریخ، جغرافیا، حدیث، تراجم و ادبیات اشتغال جست. از آیات عظام: مرعشی نجفی، اراکی، شیخ آقا بزرگ تهرانی، سیدعلی فاضل اصفهانی و سید مصطفی صفایی خوانساری و حضرات آقایان: شیخ محمد باقر کمره ای و معلم حبیب آبادی و عده ای دیگر اجازه روایت اخبار و احادیث اهل بیت علیهم السلام را داشت.

از جمله کتابهای نفیس و ارزنده او (که به چاپ رسیده اند) - که نشانگر ژرفای تحقیق و تتبع و دقت در نقل و عشق او به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و علاقه اش به روحانیت شیعه است - عبارت است از: ۱- تاریخ علمی و اجتماعی اصفهانی در دو قرن اخیر (۳ج) - شرح حال خاندان مسجد شاهی - ۲- زندگینامه علامه مجلسی (۲ج) - ۳- بیان المفآخر (۲ج) - شرح حال حاج سید محمد باقر شفتی حجة الاسلام - ۴- ارمغان اصفهان - شرح حال آیت الله میرسیدعلی بهبهانی - ۵- زندگینامه آیت الله العظمی بروجردی - ۶- تاریخچه سامراء - ۷- تاریخچه محله خواجهوی اصفهان - ۸- دانشمندان و بزرگان اصفهان - ۹- رجال اصفهان (حاشیه بر تذکرة القبور آیت الله ملا عبدالکریم گزی) - ۱۰- تذکرة شعرای معاصر اصفهان - ۱۱- زندگی امام هادی و امام عسکری علیهما السلام - ۱۲- عطية الجواد علیه السلام (زندگانی و احادیث امام جواد) - ۱۳- خاندان شیخ الاسلام اصفهان - ملا محمد باقر سبزواری و اعقاب او - ۱۴- خاندان حاج محمد ابراهیم کلباسی و اعقاب او - ۱۵- شرح حال علامه سید هاشم بحرانی - ۱۶- لسان الارض - تاریخ قبرستان تخت فولاد اصفهان - ۱۷- تعلیمات دینی برای دبیرستان (۵ج) - با همکاری تنی چند از دبیران - ۱۸- یادنامه سید بحر العلوم میردامادی - ۱۹- مقالات بسیار در مجله ها و روزنامه های مختلف و از جمله آثار چاپ نشده او عبارت است از: ۱- ابطال الصفا - در ذکر اسامی شهدای کربلا - ۲- احادیث اخلاقی - ۳- اربعین در فضائل امیرالمؤمنین - ۴- احادیث مربوط به اهل بیت علیهم السلام - ۵- اشعرین قم - ۶- اصفهان یا دارالعلم شرق (تاریخ مدارس دینی اصفهان) - ۷- اعراب کلمات مشکله قرآن مجید - ۸- امامزاده های اصفهان - ۹- بهترین و بدترین ها در احادیث - ۱۰- بهشت و جهنم - ۱۱- تاریخ تشیع اصفهان - ۱۲- تاریخ کاظمین - ۱۳- شعرای

اصفهان ۱۴- جغرافیای اصفهان (از کتاب «ذکر اخبار اصفهان») ۱۵- شرح حال و کلمات قصار معصومین علیهم السلام (۱۴ جلد، که جلد ۱۱ آن درباره امام جواد به چاپ رسیده) ۱۶- منطق و فلسفه ۱۷- حائریون ۱۸- شرح حال سادات بهشتی اصفهان ۱۹- خاندان میرداماد ۲۰- خوانین بختیاری ۲۱- خاندان شعرویه ۲۲- فدک و سیر تاریخی آن ۲۳- گنجینه ۲۴- علما و فقهای اصفهان (حدود / ۲۰ ۰۰۰ نفر) ۲۵- صحیفه جوادیه (دعاهای امام جواد) ۲۶- وفيات الاعلام ۲۷- معارف اصفهان ۲۸- مستبصرین ۲۹- مزارات اصفهان ۳۰- مجموعه موضوعی آیات قرآن و روایات اهل بیت ۳۱- جزوات مستقل در شرح حال سی تن از علمای شیعه چون: سید ابوالقاسم دهکردی، سید اسماعیل صدر، سید محمد باقر درچه ای، جهانگیر خان قشقایی، میر سیدحسن روضاتی، سیدعلی نجف آبادی، سید محمد نجف آبادی، میرزا علی آقا شیرازی، ملامحمد حسین فشارکی، ملامحسین فیض، شیخ مفید، ثقة الاسلام کلینی، خواجه نصیر طوسی و حاجیه خانم امین.

گفتنی است که: چندی پیش از سوی محافل فرهنگی اصفهان، مراسم تجلیل از خدمات فرهنگی آن بزرگوار برگزار گردید و در آن از نیم قرن تلاش ستودنی وی در جهت احیای مفاخر و مآثر شیعه تقدیر به عمل آمد. سرانجام آن مرد بزرگ پس از یک بیماری در تاریخ یکشنبه ۲۶ محرم الحرام ۱۴۱۶ ق (۴ تیرماه ۱۳۷۴ ش) در ۸۲ سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییع شایسته و درخورد، در قبرستان تخت فولاد به خاک خفت. رحمة الله علیه.

ناصرالدین انصاری

گزارشی از برپایی

«نخستین کنگره بین المللی امام خمینی (ره) و فرهنگ عاشورا»

محرم، همواره یاد خونین شهادت عزت افزای امام حسین (ع) و عاشوراییان را با خود به همراه دارد، و ارتحال خمینی کبیر (ره) خود، عاشورایی دیگر است. محرم امسال برای نخستین بار ملتقای عاشورای حسینی و عاشورای خمینی را به نمایش گذارد. این فرصتی گرانبها بود تا اندیشوران مسلمانان به مطالعه ای عمیق تر در مورد نهضت کربلا و انقلاب اسلامی ایران و نسبت این دو، در قالب همایشی علمی دست یازند. به همین مناسبت «نخستین کنگره بین المللی امام خمینی و فرهنگ عاشورا» در روزهای یازدهم و دوازدهم خرداد ماه امسال برابر با دوم و سوم محرم الحرام، در تهران برگزار گردید. هدف از این همایش، که به همت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) ترتیب یافت، «تبیین فرهنگ عاشورا، تعالیم عاشورایی امام راحل و رسالت و مسئولیت جامعه امروز و نسل معاصر در برابر این فرهنگ» اعلام شده بود. نشستهای کنگره طی دو روز، صبح و عصر با حضور مدعوین داخلی و خارجی و به ریاست دبیر محترم کنگره، آقای دکتر سید محمد خاتمی، ادامه یافت و طی

فرهنگی

کنگره بین المللی امام خمینی و فرهنگ عاشورا